

**Działalność
Polskiej Fundacji Narodowej
w świetle faktów
i biogramów**

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

W listopadzie 2023 roku minister kultury i dziedzictwa narodowego, Piotr Gliński, zatwierdził istotne zmiany w Polskiej Fundacji Narodowej (PFN), dokonane przez władze fundacji. Zmiany dotyczyły głównie uprawnień kontrolnych, które dotychczas znajdowały się w gestii Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, organu nadzorującego prace fundacji.

Na mocy nowego statutu fundacji, Minister Kultury utracił znaczną część uprawnień, zwłaszcza w zakresie realizowania zadań kontrolnych oraz powoływania, odwoływania i wybierania członków zarządu, przewodniczącego i wiceprzewodniczącego Rady Fundacji. To spowodowało pozbawienie rządu możliwości nadzoru nad działalnością Polskiej Fundacji Narodowej.

Fundacja została utworzona w 2016 roku przez siedemnaście spółek skarbu państwa, reprezentujących różne sektory gospodarki:

- 1 Enea S.A.
- 2 Energa S.A.
- 3 PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.
- 4 Grupa Azoty S.A.
- 5 Grupa Lotos S.A.
- 6 Tauron Polska Energia S.A.
- 7 Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.
- 8 Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. (PGNiG)
- 9 Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (PZU)
- 10 Bank Polski S.A. (Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.)
- 11 Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
- 12 KGHM Polska Miedź S.A.
- 13 Totalizator Sportowy sp. z o.o.
- 14 Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.
- 15 Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.
- 16 Polskie Koleje Państwowe S.A.
- 17 Polski Holding Nieruchomości S.A.

Początkowo fundacja miała na celu promowanie wizerunku Polski za granicą i wspieranie polskiej gospodarki. W 2017 roku dokonano zmian w statucie, skupiając się na aspektach patriotycznych, pielęgnowaniu tradycji narodowej i obronie wizerunku Polski.

Od samego początku istnienia fundacji pojawiały się informacje sugerujące lobbystyczne i polityczne motywacje za jej utworzeniem. W mediach spekulowano, że głównym pomysłodawcą mógł być Adam Hofman, oficjalnie pomysł przypisano ówczesnemu ministrowi skarbu państwa Dawidowi Jackiewiczowi. CBA prowadziło śledztwo w sprawie zleceń dla firmy Hofmana R4S wychodzących ze spółek skarbu państwa, co mogło wpływać na decyzje władz fundacji.

W wyniku zmian w zarządzie PFN, wiceprezesem został Maciej Świrski, założyciel Fundacji Reduta Dobrego Imienia – Polska Liga Przeciw Zniestawieniom. Wcześniej związany był z różnymi organizacjami, m.in. Fundacją Klub Ronina i Stowarzyszeniem Ruch Kontroli Wyborów Ruch Kontroli Władzy, mającymi powiązania polityczne.

Wydarzenia te podnosiły kwestie dotyczące przejrzystości finansowej i celów Polskiej Fundacji Narodowej, a także politycznych powiązań, które mogły wpłynąć na jej działania.

Maciej Świrski w 2006 roku, z nadania PiS, został wiceprezesem od finansów i technologii w Polskiej Agencji Prasowej. Związany ze Stowarzyszeniem Ruch Kontroli Wyborów Ruch Kontroli Władzy, był także członkiem Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich.

Wśród działań Fundacji Reduta Dobrego Imienia założonej w 2012 roku znajdują się interwencje w sprawach filmów, oskarżenia wobec badaczy Holokautu, pozwy przeciwko instytucjom zagranicznym i tworzenie systemu do wykrywania zniestawień w Internecie.

Po objęciu funkcji wiceprezesa zarządu PFN Maciej Świrski kontynuował działania, w tym próbę wprowadzenia kontrowersyjnych zapisów w ustawie o IPN, co miało wpływ na relacje międzynarodowe Polski, zwłaszcza z Izraelem.

Maciej Świrski, wraz z Zarządem Polskiej Fundacji Narodowej, wykorzystywał środki publiczne do prowadzenia kampanii politycznych. Jedną z kampanii była „Sprawiedliwe Sądy”, kosztująca ponad 8,4 mln zł, wspierająca zmiany w wymiarze sprawiedliwości Zbigniewa Ziobry. Kampania ta, realizowana przez spółkę powiązaną z PR-owcami z Kancelarii Premier Beaty Szydło, oskarżała sędziów, używając manipulacyjnych informacji w mediach.

PFN przeznaczyła ponad 20 mln zł na White House Writers Group, firmę PR specjalizującą się w reklamie i doradztwie komunikacyjnym w USA, co spotkało się z krytyką ze względu na niski zwrot z inwestycji, jakim był niewielki zasięg w mediach społecznościowych.

Projekt „I love Poland” PFN, kosztujący około 45 mln zł, obejmował zakup jachtu za 1 mln euro oraz koszty użytkowania wynoszące kolejno 9,5 mln zł (2022), 8,5 mln zł (2021), 10 mln zł (2020) i 12 mln zł (2019).

W Radzie Polskiej Fundacji Narodowej od jej założenia zasiadały osoby ściśle związane z poprzednim rządem, współpracownicy Jarosława Kaczyńskiego, jak i działacze Prawa i Sprawiedliwości. Przystanie przez byłego ministra kultury i dziedzictwa narodowego na zmiany w statucie fundacji miały na celu zatrzymanie na stanowiskach członków związanych z PiS.

Do Rady Polskiej Fundacji Narodowej należeli między innymi:

Józef Orzeł: Założyciel Porozumienia Centrum, poseł od 1991, założyciel Klubu Ronina, członek zarządu Fundacji Klubu Ronina, przewodniczący Rady do Spraw Cyfryzacji.

Lucjan Brudzyński: były skarbnik Związku Harcerstwa Polskiego, pełniący wiele funkcji w Energa, obecnie prezes Energa Prowis, działa w radzie nadzorczej Elektrowni Ostrołęka, był komisarzem Sopotu po wyborze Jacka Karnowskiego na postą.

Andrzej Dobosz: przyjaciel Jarosława Kaczyńskiego, redaktor książki "Porozumienie przeciw monowładzy", członek Warszawskiego Społecznego Komitetu Poparcia Jarosława Kaczyńskiego.

Wioletta Kulpa: działaczka PiS, radna Płocka, przewodnicząca klubu radnych PiS, kierownik działu sponsoringu społecznego w PKN Orlen.

Artur Warzocha: były senator PiS, były wicewojewoda śląski, wiceprezes Tauron Polska Energia SA.

Paweł Lewandowski: były podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, podsekretarz stanu w Ministerstwie Cyfryzacji, działacz Fundacji Republikańskiej.

Andrzej Olszewski: radny PiS w Warszawie, członek zarządu PKP SA.

Bogumił Kanik: kandydat PiS w wyborach samorządowych, prezes Fundacji Pogranicze Bez Barrier.

Aneta Kordowska: p.o. Dyrektora Generalnego Gabinetu Marszałka Sejmu Marka Kuchcińskiego, szefowa Kancelarii Sejmu, członkini rady nadzorczej spółki Łucznik.

Bogusław Machaliński: kandydat PiS na senatora ze Szczecina.

Magdalena Kacprzak: odpowiedzialna za marketing w Polskim Holdingu Nieruchomości, spółce, która sprzedała po zaniżonej cenie budynek na warszawskim Starym Mokotowie fundacji Polska Wielki Projekt (w radzie fundacji zasiadają politycy PiS na czele z Piotrem Glińskim)

Ewa Kamińska: prezes Rady Fundacji Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza, reprezentująca PKN Orlen.

Maciej Kość: członek rady nadzorczej Energopomiaru, szef ElectroMobility, członek rady nadzorczej Bestgum Polska (Polska Grupa Energetyczna).

Anna Kukla: prezeska Fundacji Lotto.

Tomasz Walkiewicz: radca prawny Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., członek zarządu Fundacji GPW.

Angelica Pegani: zastępca dyrektora marketingu w Grupie Lotos, szefowa biura komunikacji i rzeczniczka prasowa Rafinerii Gdańskiej.

Mimo rezygnacji Macieja Świrskiego z funkcji wiceprezesa w 2018 roku, PFN pozostała pod silnym wpływem politycznym, związanym głównie z partią Prawo i Sprawiedliwość. Działania Fundacji budziły wątpliwości co do transparentności i zasadności wydatkowania środków publicznych. Kontrola NIK w 2018 r. przeprowadzona w dwudziestu spółkach Skarbu Państwa, które były fundatorami PFN, wykazała, że w latach 2015-2017 wydały one na działalność sponsoringową, usługi doradcze i medialne ponad 1,5 mld zł. NIK stwierdziła nieprzestrzeganie zasad i procedur, a większość spółek nie miała kontroli nad dotowaną przez nie Polską Fundacją Narodową.

Budżet Polskiej Fundacji Narodowej kształtował się w przedziale od 38 907 725,80 zł (2022) do 115 111 913,16 zł (2019) rocznie, co łącznie w latach 2017-2022 wyniosło 471 229 963,43 zł. Wielokrotnie podnoszono kwestie legalności utworzenia, finansowania i wydatków PFN, podając, że fundacja przeznaczała środki publiczne na cele polityczne, podkreślając brak profesjonalizmu oraz nieprzejrzystość działań.

PFN odmówiła dostępu do swoich dokumentów finansowych NIK, argumentując, że nie jest podmiotem dysponującym środkami publicznymi, co skłoniło Najwyższą Izbę Kontroli do złożenia zawiadomienia o możliwym popełnieniu przestępstwa utrudniania kontroli. Także Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie posiada szczegółowych dokumentów finansowych PFN, co utrudnia skuteczny nadzór nad jej pracami.

W wyniku kontroli w spółkach skarbu państwa NIK złożyło 10 zawiadomień do prokuratury dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa przez sześć spółek i cztery fundacje, w tym PFN, dotyczące m.in. nieprawidłowości w zasadach przekazywania darowizn i wydatków na sponsoring.

Sytuacja sugeruje możliwe zaniedbania w nadzorze nad Polską Fundacją Narodową przez ministra Piotra Glińskiego oraz podejrzenie o niegospodarność w wydatkowaniu środków publicznych, dotyczące zarówno obecnych, jak i wcześniejszych członków Zarządu PFN.

Dotychczasowy skład Zarządu Polskiej Fundacji Narodowej:

Marcin Zarzecki – członek Rady Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego w Poznaniu oraz zespołu konsultacyjnego ds. badań społecznych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w rządzie Beaty Szydło, współpracownik Elżbiety Rafalskiej w Radzie Zatrudnienia Socjalnego. Nominowany przez Ministra Inwestycji i Rozwoju na członka Rady Dostępności. Był zastępcą Dyrektora Departamentu Własności Intelektualnej i Mediów w resorcie Piotra Glińskiego. Minister Przemysław Czarnek powołał go na eksperta Komisji Ewaluacji Nauki, a także do zespołu spraw rozwoju systemu oświaty oraz systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Członek Zespołu do spraw Medalu „Zasłużony dla Nauki Polskiej Sapientia et Veritas”. W kadencji 2022-2024 w Komitecie Polityki Naukowej. Członek Komisji Ewaluacji Nauki w kadencji 2023-2027 przy Ministerstwie Edukacji i Nauki. Zasiadał w Radzie Doradczej Victims of Communism Museum w Waszyngtonie (instytucji dofinansowywanej ze środków Polskiej Fundacji Narodowej w wysokości ponad 45 mln zł). Pełnił również funkcję wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Polskiego Radia - Regionalna Rozgłośnia w Poznaniu „Radio Poznań” S.A.;

Michał Góras – radny województwa mazowieckiego (PiS), były szef gabinetu politycznego ministra Piotra Glińskiego. Wcześniej był radnym powiatu mińskiego i dwukrotnie radnym Mińska Mazowieckiego;

Cezary Andrzej Jurkiewicz – radny oraz przewodniczący klubu PiS w Radzie Miasta Stołecznego Warszawy, lider wawerskiego klubu „Gazety Polskiej”. Prezes fundacji wspierającej Polaków na Wschodzie. Kieruje Domem Pielgrzyma „Amicus” przy kościele św. Stanisława Kostki na Żoliborzu oraz strażą porządkową, która ochrania marsze z udziałem Jarosława Kaczyńskiego: zarówno duże manifestacje, jak i tzw. miesięcznice smoleńskie na Krakowskim Przedmieściu. Tę ok. 300-osobową formację w 2010 r. organizował Maciej Wąsik, były wice-szef CBA i ówczesny lider klubu PiS w Radzie Warszawy.

